

El passat mes de març el president de la Societat Catalana de Física va signar la Declaració de Berlín sobre el lliure accés al coneixement de les ciències i de les humanitats, seguint l'exemple de l'antic conseller Solà o els de moltes universitats catalanes. Aquesta declaració té com a objectiu principal promoure l'ús d'Internet com a eina funcional al servei d'una base de coneixement científic global i del pensament humà, i definir les mesures que han de tenir en compte els artífexs de la política d'investigació, les institucions de recerca, les agències de finançament, les biblioteques, els arxius i els museus. De fet aquesta declaració és un dels pilars on se sustenta el moviment de l'accés obert que en aquests darrers anys ha anat creixent en els ambients acadèmics i que ha pressionat perquè les institucions públiques es posicionin sobre quin model de difusió del coneixement desitgen.

Originàriament quan es parlava d'*accés obert* es volia remarcar que l'accés a un determinat contingut comportava no només una autorització a accedir-hi i llegir-ne el contingut (l'anomenat *accés públic*) sinó que també s'oferia la possibilitat de reutilitzar aquest contingut sense pràcticament cap restricció; l'única que es mantenia era el reconeixement d'autoria. En la pràctica el que ha succeït és que l'accés obert ha esdevingut més un accés públic als continguts que tanmateix ha fet que les editorials tradicionals hagin hagut de modificar les seves posicions inamovibles en els aspectes de propietat intel·lectual i hagin accedit a autoritzar usos que estaven prohibits als autors, com per exemple el de reproduir un article propi en el propi web personal. Aquest acte de reproducció i comunicació era fins no fa gaire ilegal ja que l'autor, quan signava el *copyright transfer*, cedia en exclusiva tots els drets a l'editor i en conseqüència qualsevol ús que volgués fer d'aquest manuscrit havia de ser autoritzat pel nou titular dels drets tot i que en fos l'autor original.

Aquest sistema d'autoarxiu està actualment en debat en molts països i institucions sobretot pel que fa al model de finançament de la recerca. Ja hi ha institucions que financien projectes de recerca que imposen que els resultats d'aquestes investigacions siguin públics i, per tant, obliguen que els articles quedin dipositats en determinats espais temàtics o institucionals un cop hagin estat publicats en revistes. El fet de no dur a terme aquest dipòsit pot suposar la retirada del finançament. La comissió europea està estudiant optar per aquest mateix sistema en aquells projectes que financia amb la intenció que la societat no hagi de pagar dues vegades pel mateix, és a dir, pagar per fer la recerca i pagar per accedir als resultats d'aquesta recerca. De manera similar, països com ara els EUA o Alemanya estan debatent incloure lleis o normatives en aquest sentit en les seves polítiques de recerca.

Així doncs, la signatura de la Declaració de Berlín no ha de quedar en el suport a una iniciativa lloable sinó que ha de representar l'adquisició d'un determinat compromís per part del signant. En el cas de la nostra Societat ja fa temps que l'hem adquirit fent difusió a la xarxa de la nostra revista i darrerament no tan sols permetent l'accés a tots els continguts sinó també oferint-los amb una llicència que permet que els documents puguin ser reproduïts, distribuïts i difosos públicament sense cap mena de restricció, ajustant-nos al que la Declaració de Berlín recull com a publicació en accés obert o lliure. No som la primera revista que opta per aquest model i esperem que no siguem la darrera.